

The Dynamics of Energy in the Eurasian Context

David Dusseault (red.)

Aleksanteri Series 3:2007

Helsinki: Kikimora Publications 2007

160 s., ISBN 9789521040191

Omtalt av **Indra Øverland** [leder for Energiprogrammet, NUPI]

Det finske Aleksanteri-instituttet har nylig utgitt *The Dynamics of Energy in the Eurasian Context*, redigert av David Dusseault. En av denne bokens største styrker er dens ikke-politiserte tilnærming til Russland som petroleumsprodusent og internasjonal energiaktør. Ellers dynges vi i dag gjerne ned av kaldkrigsretorikk, ikke minst i forbindelse med publikasjoner på energiområdet. For eksempler på denne tendensen i vestlig analyse, se Vladimir Socors tallrike artikler i *Jamestown Eurasia Daily Report* eller en av Robert Larssons fyldige rapporter om energitrusselen fra øst.

Dusseault og hans medforfattere unngår altså denne fallgruven og lykkes i å gi analyser som verken demoniserer eller glorifiserer den fremvoksende russiske energimakten. I stedet gir de en kald og klar analyse av dens forskjellige dimensjoner. Det fortjener de honnør for. Utgivelsen bekrefter også renommeet til det finske Aleksanteri-instituttet, hvor boken har sitt utspring, som et av de sterkeste og mest pragmatiske miljøene for studier av det postsovjetiske området. I tillegg har de fått med seg blant andre Philip Hanson, en av de tyngre forskerne ved Royal Institute of International Affairs, et institutt som ellers ikke utmerker seg ved å ha russlandsstudier som et av sine sterkeste områder.

Boken er spekket med interessante – og noen ganger uvanlige – poeng og fakta om den eurasiske energisektoren. Noen eksempler: I 1994 var 70 prosent av Gazproms ansatte og flertallet av styremedlemmene ukrainere, noe som reflekterte den sovjetiske gassindustriens opphav i Ukraina og at Ukraina fortsatte å være sentrum for sovjetisk gassvirksomhet (s. 15). Finland importerer hele sitt forbruk av naturgass fra Russland, men dette utgjør bare 12 prosent av landets totale energiforbruk (s. 19–20). Russland har subsidiert de andre SUS-landene med energi tilsvarende 100 milliarder amerikanske dollar siden 1991 (s. 17); 75 prosent av Russlands vannkraftpotensial ligger i Øst-Sibir og Det fjerne østen (s. 142).

Hvis man skal ta utgangspunkt i forordet, har Dusseault og hans medforfattere ambisjoner om å utvikle og anvende teori på energiområdet. Slik sett er det en meget betimelig bok. Det er i dag et stort gap mellom den betydelige forskningsoppmerksomheten som blir postsovjetiske energispørsmål til del og fraværet av samfunnsvitenskapelig teoretisering innen dette feltet. Hvis man skal dømme ut fra de utallige publikasjonene som nå pøses ut om gass, olje, elektrisitetssektorreform og andre energispørsmål i Russland og Kaspiregionen, er dette et sentralt samfunnsvitenskapelig vekstområde. Men dessverre fremstår denne litteraturen stort sett som løsrevet fra tidligere teoretisering og utgjør heller ikke noe forsøk på å bygge nye teorier. Slik sett forblir postsovjetiske energistudier en fattig del av det samfunnsvitenskapelige universet. Kanskje er noe av grunnen til dette at mange av dem som skriver om energirelaterte problemstillinger i det postsovjetiske området, har ambisjoner om å drive konsulentvirksomhet for oljeselskaper og andre bemidlede sponsorer, og at slike oppdragsgivere primært er interessert i empirisk orientert analyse.

Til tross for de lovende ambisjonene skissert i forordet, makter allikevel den foreliggende boken i liten grad å fylle gapet mellom eurasisk energianalyse og akademisk teoretisering. Forfatterne demonstrerer en god forståelse av eksisterende teori, inkludert tenkningen rundt transisjon, institusjonalisme og det geopolitiske perspektivet på eurasiske energi. De velger også gode utgangspunkt for sin egen teoribygging – en kombinasjon av Giddens-aktig strukturering (*structuration*) hvor både agens og struktur får spille en rolle, Wendts videreutvikling av denne for studiet av mellomstatlig samhandling samt vektlegging av kombinasjonen av intenderte og uforutsette konsekvenser av sosiale aktørers handlinger. Dette rammeverket legges frem i første kapittel, forfattet av Markku Kivinen. Etter hvert som man leser gjennom resten av boken, vokser imidlertid følelsen av at forfatterne ikke helt har lykkes i å fullføre dette prosjektet. Dette er kanskje heller ikke så forbausende når man ser på spennvidden til kapitlene, som dekker temaer så forskjelligartede som Bakus oljeboom rundt 1900 (Jeremy Smith), oljesøl i Østersjøen (Timo Hellenberg) og tyske persepsjoner av Russland og Norge som petroleumsleverandører (Mattias Spies).

Mer ressurser kunne også vært satt inn på å forbedre språket i flere av kapitlene, hvor forfatterne stadig snubler i små språklige problemer. Her påligger det redaktøren et spesielt ansvar. Alt i alt er boken, på tross av ovennevnte svakheter, allikevel en interessant samling tekster som det vil kunne være nyttig for de aller fleste som jobber med energispørsmål i tilknytning til det store eurasiske rommet å ta en kikk på. Spesielt for nordiske kolleger kan

det være verdt å gjøre seg kjent med hva som kommer ut av Aleksanteri-instituttet. Når det er sagt, kan man også spørre seg om ikke redaktøren og forfatterne kunne ha vært litt mer ambisiøse, jobbet litt hardere for å realisere de teoretiske ambisjonene, dratt kapitlene litt strammere sammen, utvidet og polert tekstene og fått boken utgitt på et eksternt forlag. Det får bli anbefalingen for neste forsøk.